

การพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล

Development of Healthy food startup in University in the Central Region

ประภาพรรณ เพียรชอบ¹, วรณวีร์ บุญคุ้ม² และ นรินทร์ สังข์รักษา³

Prapapan Pienchob¹, Wannawee Boonkum² and Narin Sungrugsa³

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2}Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand

³Faculty of Management Sciences, Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹Prapapan2010@gmail.com

Received January 21, 2025; Revised February 28, 2025; Accepted March 2, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล 2) ศึกษาผลการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพ พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล 3) สร้างและพัฒนาแบบแผนการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยศิลปากร 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และ 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพ พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์ และนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก สาขาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหารจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขั้นตอนที่ 3 สร้างและพัฒนาแบบแผนการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้าน

อาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล ด้าน 1) องค์การ มีหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ ดูแลขับเคลื่อนการสร้างผู้ประกอบการ 2) บุคลากร นักศึกษา ศิษย์เก่าได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการจากหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจเป็นหลัก 3) การบริหารจัดการ มีการจัดการด้านหลักสูตร สร้างไฮลิ่งคิมพานี 4) งบประมาณ มีจำกัด บางส่วนได้รับการสนับสนุนจาก ธนาคาร หรือภาคีภายนอก 5) ระบบนิเวศ เน้นสร้างสิ่งแวดล้อมกระตุ้นความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการ 6) ส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุน มีศูนย์กลางนวัตกรรมอาหาร และสนับสนุนองค์ความรู้จากคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ 7) ปัญหาและอุปสรรคมาจากงบประมาณ การจัดการด้านเทคโนโลยี และมาตรฐานประเทศ (2) ผลการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพ พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล โดยเลือกแบบเจาะจงจาก ชื่อเสียงมหาวิทยาลัยหรือได้รับรางวัลด้านสตาร์ทอัพอาหาร คือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการปฏิบัติงาน 1) การมีไอเดียที่แปลกใหม่ 2) การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ผลักดันงานวิจัยจากการส่งประกวดสู่ความสำเร็จในเชิงธุรกิจ 3) การจัดหาและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 4) กระบวนการปฏิบัติงาน มีการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ระดับสาขาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย 5) มีการประเมินประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน และ(3) รูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1 M = Man (ทุนมนุษย์) 2 O = Opportunity (โอกาสทางธุรกิจ) 3 D = Digital Technology (ดิจิทัลเทคโนโลยี) 4 E = Ecosystem (ระบบนิเวศ) 5 R = Reengineering (การปรับระบบ) 6 N = New Innovation (นวัตกรรมใหม่) 7 B = Business Model (แบบจำลองธุรกิจ) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการประเมินความถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริงอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: อาหารสุขภาพ; สตาร์ทอัพด้านอาหาร; สตาร์ทอัพในมหาวิทยาลัย

Abstract

This article aimed to study 1) the operational conditions of healthy food startups in higher education institutions in the central region; 2) the performance of the higher education institutions that had successfully operated healthy food startups in the central region; and 3) create and develop a model for developing a healthy food startup in the central region. The qualitative research was designed to use the research and development (R&D) method, collect data from documents and in-depth interviews, and analyze the data using content analysis. The study was conducted in 3 steps. Step 1: Study the operational conditions of healthy food startups in higher education institutions in the central

region; the key informants consisted of administrators, instructors, and students from Silpakorn University, Nakhon Pathom Rajabhat University, and Rajamangala University of Technology Thanyaburi. Step 2: Study the performance of the higher education institutions that had successfully operated healthy food startups in the central region; the key informants consisted of an administrator, an instructor, an undergraduate student, a master's degree student, and a doctoral student in Food Science and Technology from Thammasat University. Step 3: Created and developed a draft model for developing a healthy food startup in the central region.

The findings were as follows. (1) The operational conditions of healthy food startups in higher education institutions in the central region: 1. Organization: The institution had an enterprise incubator unit to drive entrepreneurs' creation; 2. Personnel: Students, and alumni, would receive training and develop entrepreneurial skills mainly from the business incubator unit. 3. Management: The institution had curriculum management, and built a holding company. 4. Budget: Budgets were limited. Some were supported by banks or external partners. 5. Ecosystem: The ecology focused on organizing training to increase skills and create an environment that stimulates interest in being an entrepreneur. 6. Promotion or Support: This unit had a food innovation center and supported knowledge from expert teachers. 7. Problems and Obstacles: They came from the budget, technology management, and national standards. (2) Results of the performance of the higher education institutions regarding their success in operating healthy food startups in the central region: Thammasat University was purposively selected from the famous universities that received awards. The university's performance started with 1) having new ideas. 2) Achieving success goals. It pushed research work from competition submissions to business success. 3) Procurement and use of effective resources. 4) The operational process. The policy was pushed into practice from the level of discipline, and faculty to the university level. 5) There was an evaluation of the effectiveness of the work. (3) The model for developing healthy food startups in higher education institutions in the central region had 7 elements, namely 1. M = Man, 2. O = Opportunity, 3. D = Digital technology, 4. E = Ecosystem, 5. R = Reengineering, 6. N = New innovation, and 7. B = Business model. It was approved by the experts and the results of the evaluation were at the highest level of accuracy, appropriateness, and usability.

Keywords: Healthy Food; Food Startup; Startup in University

บทนำ

ท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและเชื่อมโยงกันโดยได้นำมา“หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญาในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 ขณะที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ปัจจุบันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนโดยการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับแรงงานในยุคดิจิทัล ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้าน อาทิ คุณภาพคนไทย ปัญหาในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ สังคมมีความเหลื่อมล้ำสูงเป็นอุปสรรคต่อการยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ “ประเทศไทย 4.0” จึงเป็นการเปลี่ยนผ่านทั้งระบบในองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น เกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) SMEs ที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือไปสู่การเป็นผู้ประกอบการใหม่ (Startups) ที่มีศักยภาพสูง ขั้วเคลือบเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (Office of the Secretariat of the Education Council, 2018) ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศไทยมีอยู่ 2 ด้านสำคัญ คือ ความหลากหลายเชิงชีวภาพ และความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็น 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย (Technology and Targeted Industry Groups) หนึ่งในนั้นคือ กลุ่ม เทคโนโลยีอาหาร (Food-tech) (Maysinsee, 2016)

โครงการ SPACE-F เกิดจากความร่วมมือระหว่างสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ สนช. กับ บมจ.ไทยยูเนี่ยนกรุ๊ปและคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โครงการนี้ช่วยบ่มเพาะและเร่งการเติบโตแก่สตาร์ทอัพ Food Tech ใน 9 ด้าน คือ 1) อาหารเพื่อสุขภาพ 2) โปรตีนทางเลือก 3) กระบวนการผลิตอาหารอัจฉริยะ 4) บรรจุภัณฑ์แห่งอนาคต 5) ส่วนผสมและอาหารใหม่ 6) วัสดุชีวภาพและสารเคมี 7) เทคโนโลยีการบริหารจัดการร้านอาหาร 8) การตรวจสอบและควบคุม คุณภาพความปลอดภัยอาหาร 9) บริการด้านอาหารอัจฉริยะ

จากรายงานการวิจัย การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ โดย Office of the Secretariat of the Education Council (2018) กล่าวถึงการสร้างสังคมผู้ประกอบการด้วยนวัตกรรมมีความสำคัญมาก และการตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจในมหาวิทยาลัย (University Business Incubator: UBI) เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ปัจจุบันนักศึกษามีความต้องการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ แต่เนื่องจากระบบการศึกษาไทยไม่ได้เตรียมความพร้อมเด็กเพื่อเป็นผู้ประกอบการที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในเรื่องการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะด้านอาหารสุขภาพเพื่อให้ทราบ

ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และแนวทางให้เกิดการเพิ่มสมรรถนะของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ผู้การเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล
2. เพื่อศึกษา ผลการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพ พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล
3. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

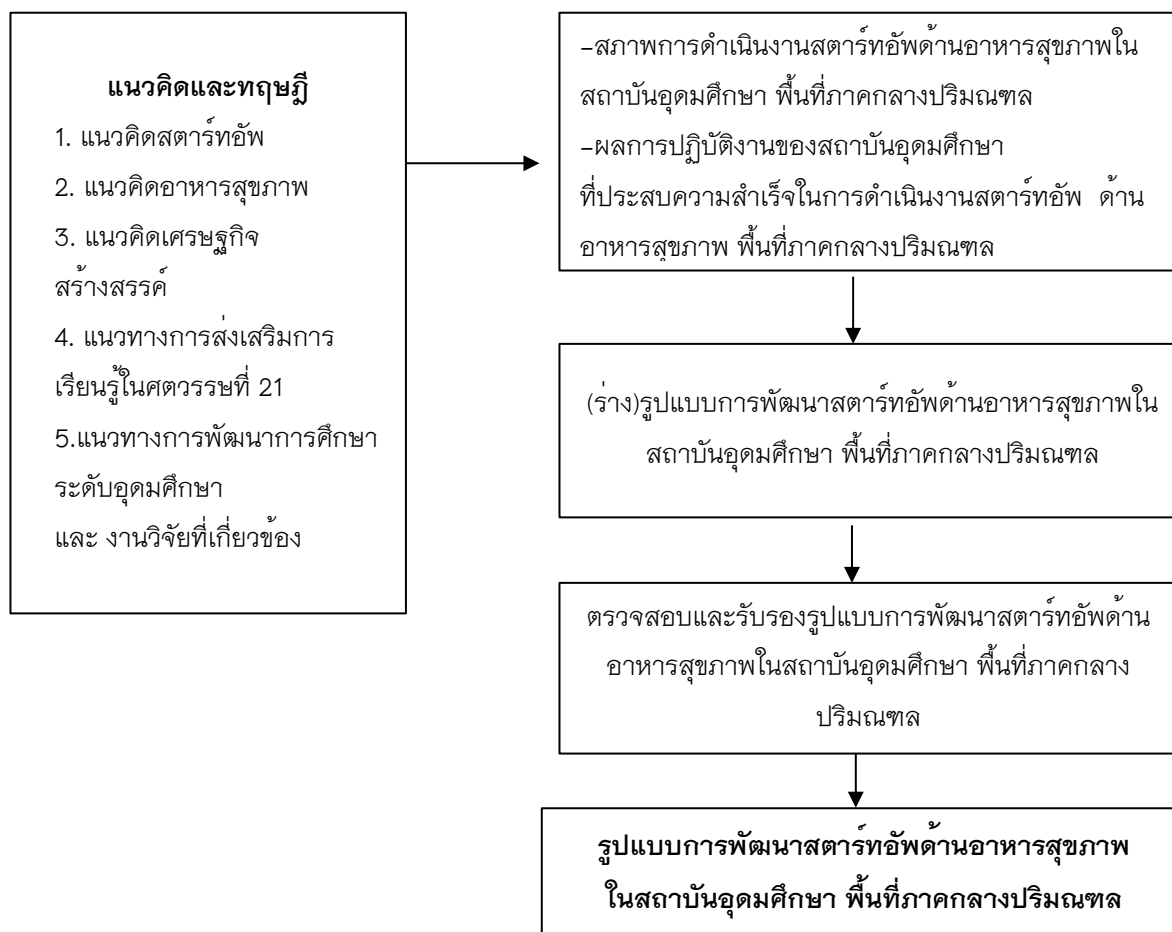
1. แนวคิดเกี่ยวกับสตาร์ทอัพ ธุรกิจสตาร์ทอัพ หมายถึง ธุรกิจเกิดใหม่ที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยอาศัยเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อน มีการค้นหารูปแบบธุรกิจที่ทำซ้ำได้และขยายธุรกิจได้รวดเร็วแบบก้าวกระโดด ทั้งนี้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สรุปลักษณะสำคัญของธุรกิจสตาร์ทอัพประกอบด้วย 1) เป็นธุรกิจที่เกิดจากความทะเยอทะยาน (Ambition) ธุรกิจสตาร์ทอัพเกิดขึ้นจากการพบปัญหาในชีวิตประจำวัน นำไปสู่การแก้ปัญหาได้จริง 2) เป็นธุรกิจที่สร้างนวัตกรรมโมเดลธุรกิจ (Business Model Innovation) โดยคิดค้นรูปแบบธุรกิจใหม่ 3) สามารถทำซ้ำ (Repeatable) 4) ขยายกิจการได้ง่าย (Scalable) โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อน และ 5) มีการเติบโตอย่างก้าวกระโดด (Exponential Growth) (Provincial Administration Policy Committee and Integrated Provincial Group, 2017) ตามแนวคิดของ Daft (2017) ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ ควรมีคุณสมบัติ 1) คุณลักษณะด้านศักยภาพการดำเนินธุรกิจทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ประกอบด้วย 1.1) มุ่งมั่น 1.2) ทำงานเชิงรุก 1.3) จิตสำนึกในความรับผิดชอบ 1.4) จริยธรรมในการดำเนินงาน 1.5) เผชิญหน้ากับความเสี่ยง 1.6) เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) คุณลักษณะด้านการยอมรับในคุณค่าของผู้อื่น 3) คุณลักษณะด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคม การเริ่มต้นธุรกิจสตาร์ทอัพต้องรู้ความต้องการของลูกค้า (Asawanan, 2017) มีแผนการดำเนินธุรกิจที่ดี มีความรอบครอบของแผนธุรกิจ รักการเรียนรู้ มีทักษะการสื่อสาร (Woraphongdee, 2017)

2. แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มีสาระสำคัญส่งเสริมสตาร์ทอัพ เช่น จัดตั้งกองทุนสนับสนุนสตาร์ทอัพ การสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อสตาร์ทอัพ มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายระหว่างนักลงทุน สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน การพัฒนาทักษะที่จำเป็น ส่งเสริมการเข้าถึงตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศผ่านกิจกรรมการแสดงผลสินค้าและงานสัมมนา ทั้งนี้ Office of the Secretariat of the Education Council (2016) นำเสนอสาระสำคัญเพื่อสร้างผู้ประกอบการสตาร์ทอัพ คน Generation Y (เกิดปี พ.ศ.2523-2540) กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงาน จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ประกอบด้วย 1) มีความคิดที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ 2) มีการสร้างรูปแบบของธุรกิจ 3) มีหน่วยงานตามกฎหมายมารองรับ 4) มีการวิเคราะห์ทางการเงิน 5) มีการวางแผนด้านการลงทุน 6) มีการนำไปสู่การปฏิบัติ และ 7) มีการประเมินผล โดยแนวทางที่รัฐบาลจะส่งเสริมการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพให้ประสบความสำเร็จ คือ การสร้างระบบนิเวศทางธุรกิจสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 – 2570 และสอดคล้องกับทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และนโยบายของรัฐบาล โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อ “เตรียมคนไทยแห่งศตวรรษที่ 21 พัฒนาเศรษฐกิจที่กระจายโอกาสอย่างทั่วถึง สังคมที่มั่นคง และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งทางนวัตกรรมระดับแนวหน้า นำพาประเทศไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว”

3. แนวคิดเกี่ยวกับอาหารสุขภาพ องค์การอนามัยโลก (WHO) กล่าวในรายงานที่มีการเผยแพร่ในปี ค.ศ. 2002 แนะนำอาหารสุขภาพที่ดี (Healthy Food) ควรยึดหลักความสมดุล หลากหลาย และปริมาณที่เหมาะสมกับกิจกรรมการดำรงชีวิตของคนเป็นหลัก ขณะที่ (Laorujisawat, 2016) กล่าวว่าอาหารสุขภาพ คืออาหารที่เพิ่มสารอาหารที่มีประโยชน์ลงไปเป็นส่วนผสมของอาหาร เช่น เพิ่มเส้นใยอาหาร วิตามิน โปรไบโอติก สารต้านอนุมูลอิสระ โอเมก้า แคลเซียม ฯลฯ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาสตาร์ทอัพ ด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ประกอบไปด้วย แนวคิดสตาร์ทอัพ แนวคิดอาหารสุขภาพ แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล และตรวจสอบรับรองรูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลาง ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัย เชิงวิจัยและพัฒนา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ สถาบันอุดมศึกษา ที่อยู่ในเขตพื้นที่ภาคกลางปริมณฑล ประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดปทุมธานี ที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร หรือใช้ชื่ออื่นที่มีความหมายสอดคล้อง ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้บริหาร มหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ดูแลด้านงานสตาร์ทอัพ ไม่น้อยกว่า 2 ปี และนักศึกษา ที่เข้าร่วมอบรมการพัฒนาผู้ประกอบการสตาร์ทอัพ โดยการสุ่มตัวอย่างสถาบันอุดมศึกษา 3 กลุ่ม คือสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของ รัฐ มหาวิทยาลัยของรัฐประเภทมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยของรัฐประเภทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมนคล สุ่มแบบเจาะจงประเภท ละ 1 แห่ง และมหาวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จด้านสตาร์ทอัพอาหาร สุขภาพพิจารณาจากชื่อเสียงมหาวิทยาลัยหรือได้รับรางวัลด้านสตาร์ทอัพอาหาร เลือกแบบเจาะจง 1 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยทั้งหมด 5 ชุด ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 1.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ดูแลด้านงานสตาร์ทอัพ ไม่น้อยกว่า 2 ปี 1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก นักศึกษา ที่เข้าร่วมอบรมการพัฒนาผู้ประกอบการสตาร์ทอัพ สถาบันอุดมศึกษา 3 กลุ่ม คือสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยของรัฐประเภทมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยของรัฐประเภทมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประเภทละ 1 แห่ง จำนวน 3 มหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยศิลปากร 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และ 3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 9 คน

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก อาจารย์ที่ดูแลด้านงานสตาร์ทอัพ ไม่น้อยกว่า 2 ปี 2.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก นักศึกษา ที่เข้าร่วมอบรมการพัฒนาผู้ประกอบการสตาร์ทอัพ มหาวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จด้านสตาร์ทอัพอาหารสุขภาพ คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ที่เข้าร่วมอบรมการพัฒนาผู้ประกอบการสตาร์ทอัพ สาขาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร จำนวน 5 คน

3. แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพ การประเมินประกอบไปด้วย มาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบ (Feasibility) มาตรฐานด้านความเหมาะสมของรูปแบบ (Appropriateness) มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (Utility) และมาตรฐานด้านจริยธรรม (Propriety)

4. นำเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและด้านการประเมินผล จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) และการใช้ถ้อยคำ (Wording) ของคำถามแบบสัมภาษณ์แต่ละข้อว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขอย่างเหมาะสม โดยข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีค่า IOC เท่ากับ 0.80 – 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์

5. นำเครื่องมือที่เป็นแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพตรวจสอบคุณภาพ ประเมิน รับรองรูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล โดยเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้ประกอบธุรกิจด้านอาหารที่ประสบความสำเร็จจำนวน 5 ท่าน พิจารณาค่าเฉลี่ยของการประเมิน องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบต้องมีค่าผลการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสม มากกว่าหรือเท่ากับ 3.5 ขึ้นไป ร่วมกับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจายต้องไม่เกินร้อยละ 20 ($M \geq 3.5$, $C.V. \leq 20$)

6. นำเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาศาสตร์ทางด้านอาหารสุขภาพ ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับสมบูรณ์ และรูปแบบการพัฒนาศาสตร์ทางด้านอาหารสุขภาพที่เหมาะสมในการนำไปใช้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อประสานงานในการขออนุญาตเวลาการสัมภาษณ์ ถึง ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ทั้งนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัย บทความ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศาสตร์ทางด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล รวมทั้งจากทั้งเอกสาร หนังสือ ตำรา และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาแยกประเภท จัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎี โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย

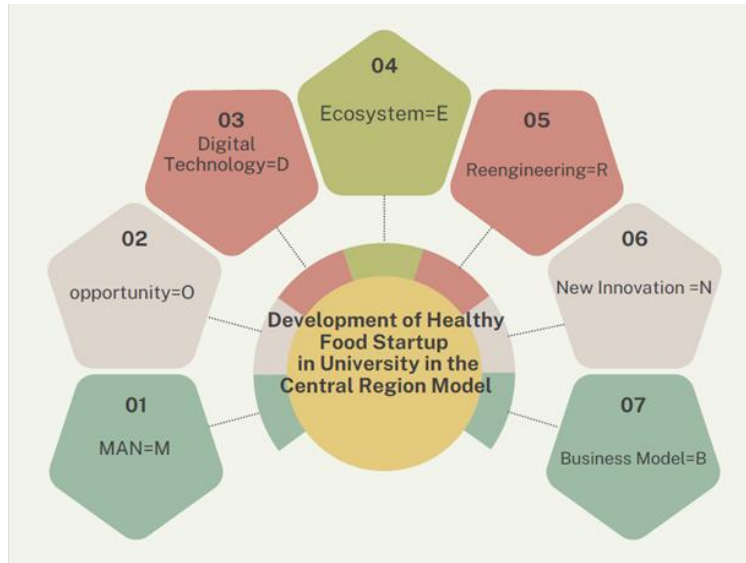
ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานศาสตร์ทางด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษาพื้นที่ภาคกลางปริมณฑล ประกอบด้วย 1.1 องค์การ นโยบายหลัก มหาวิทยาลัยมีหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาสู่ความเป็นผู้ประกอบการ 1.2 บุคลากรคณาจารย์ ที่สอนรายวิชาความเป็นผู้ประกอบการ เน้น mindset การสร้างแรงบันดาลใจ 1.3 การบริหารจัดการในหลักสูตร มีการสอนรายวิชาการจัดการหรือการประกอบธุรกิจในการเป็นผู้ประกอบการ มีการสร้างโฮลดิ้งคอมพานี 1.4 งบประมาณ มีงบสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐ รวมถึงเครือข่าย 1.5 สิ่งแวดล้อม มีการอบรมเชิงปฏิบัติการสตาร์ทอัพโอเดีย ค่ายโอเพนอินโนเวชัน และจัดการแข่งขันแสกกาธอน 1.6 ส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุน มีศูนย์กลางนวัตกรรมอาหารแห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ช่วยพัฒนานักศึกษา ศิษย์เก่า และผู้ประกอบการภายนอก เน้นทางด้านอาหารสุขภาพ พัฒนาให้ไปถึงระดับสตาร์ทอัพคอมพานี 1.7 ปัญหาและอุปสรรค งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ มาตรฐานประเทศไทยที่กฎหมายประเทศที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินการ รวมถึงมหาวิทยาลัยภาครัฐ มีกฎระเบียบข้อจำกัดการใช้งบประมาณ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัย พบว่าผลการศึกษาการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประกอบด้วย 2.1 ด้านพื้นฐานของการมีไอเดียที่แปลกใหม่ (creative) มี 1) การส่งเสริมสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพมาใช้บูรณาการในการเรียนการสอนหลายมิติ 2) มีการทำ sandbox ที่เรียกว่า SDS sandbox ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มบ่มเพาะนักศึกษาที่มีไอเดียทางธุรกิจ มีนักการตลาดที่ประสบความสำเร็จคอยดูแลเป็นที่ปรึกษา 3) ตัวแทนอาจารย์มาร่วมอบรมและช่วยกันพัฒนาองค์กรที่จะใช้กับนักศึกษา 4) มีการอบรม Design thinking และช่วยพัฒนาทักษะความคิด 2.2 ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ (success) มหาวิทยาลัย ได้รับรางวัลจากการแข่งขันสิ่งประดิษฐ์ทางด้านอาหารสุขภาพ มีอนุสิทธิบัตรจำนวนมาก มีการจัดตั้งเป็นบริษัทที่เกี่ยวกับอาหารสุขภาพคือ ทีม “Trumpkin” สตาร์ทอัพที่พัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ vegan cheese จากผักทอง ปัจจุบันอยู่ในความดูแลโดย Forefood Accelerator ได้รับการคัดเลือกจาก HKSTP ประเทศฮ่องกง เข้าโปรแกรม “HK Sandbox Program” ที่จะได้เปิดบริษัทในประเทศฮ่องกง และได้รับเงินทุนสนับสนุน 1.39 ล้านบาทฮ่องกง 2.3 ด้านการจัดหาและการใช้ปัจจัยทรัพยากร (ecosystem) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มี 1) บริการให้ใช้อุปกรณ์เครื่องมือทดลองและการทดสอบ 2) บริการด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน 3) บริการด้านทรัพย์สินทางปัญญา ให้คำปรึกษาเรื่องการจดสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร 4) หน่วยงานภายนอกที่สนับสนุนทุนวิจัยเน้นด้านอาหารฟังก์ชัน 5) สนับสนุนนโยบายภาครัฐ สร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่ 6) มี “บริษัท SITU” ที่ช่วยผู้ประกอบการในการทำวิจัย เน้นปฏิบัติจริงในโรงงานต้นแบบ 7) มีการทำงานเป็นเครือข่าย ร่วมกับ สวทช. 8) มีศูนย์การเรียนรู้ มี co-working space มี Wifi ใช้ได้ตลอดเวลา 2.4 ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (process) 1) หน่วยงานเฉพาะวิสาหกิจและทรัพย์สินทางปัญญา จัดการฝึกอบรมทำแผนธุรกิจ 2) มีบริการให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนแผนธุรกิจ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3) งานวิจัย ส่งผลิตภัณฑ์เข้าประกวดนวัตกรรมอาหารระดับประเทศและมีการนำงานไปวิจัยเชิงลึกต่อไป 4) หลักสูตรบัณฑิตพันธุ์ใหม่ทางด้านอาหาร หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมทางอาหาร (FINN) หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และผลิตภัณฑ์นวัตกรรมอาหาร (HSB) 2.5 ด้านการประเมินประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน (evaluation) การประเมินและการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง 2.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ (problems and suggestion) 1) ด้านงบประมาณไม่เพียงพอ 2) พื้นที่การทำงาน co-working space ใช้งานยังไม่เต็มประสิทธิภาพ 3) การผลิตระดับอุตสาหกรรมจริงทำได้ยาก 4) ข้อจำกัดด้านกฎหมาย ที่ยังไม่เปิดโอกาสให้งานวิจัยใหม่ ๆ พัฒนาทำเป็นผลิตภัณฑ์ออกขายได้จริง 5) บุคลากรในการบริหารจัดการไม่เพียงพอ 6) การดำเนินธุรกิจจำเป็นต้องใช้เวลาศึกษาในทุกมิติค่อนข้างมาก

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การสร้างและพัฒนารูปแบบและรับรองรูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน

หลัก 3.1 การสร้างและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาศูนย์ห่วงโซาอาหารสุขภาพในสถาบัน อุดมศึกษาพื้นที่ภาคกลางปริมนทล แบ่งออกเป็น 7 องค์ประกอบ 1. M = Man (ทุนมนุษย์) 2. O = Opportunity (โอกาสทางธุรกิจ) 3. D = Digital Technology (ดิจิทัลเทคโนโลยี) 4. E = Ecosystem (ระบบนิเวศ) 5. R = Reengineering (การปรับระบบ) 6. N = New Innovation (นวัตกรรมใหม่) 7. B = Business Model (แบบจำลองธุรกิจ)

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาศูนย์ห่วงโซาอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษาพื้นที่ภาคกลางปริมนทล “MODERN-B Model”

3.2 ผลการรับรองรูปแบบการพัฒนาศูนย์ห่วงโซาอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษาพื้นที่ภาคกลางปริมนทล ประกอบไปด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบ (Feasibility) ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ (Appropriateness) ด้านการใช้ประโยชน์ (Utility) และด้านจริยธรรม (Propriety) ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 4.39 ประกอบกับมีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจายอยู่ระหว่าง 8.00 – 12.00 เปอร์เซนต์ ซึ่งรูปแบบการพัฒนาศูนย์ห่วงโซาอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษาพื้นที่ภาคกลางปริมนทลมีความถูกต้องเหมาะสม และนำไปใช้ได้จริงตามมาตรฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 สภาพการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล มีดังนี้ 1.1 ด้านองค์กร นโยบายหลัก สตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา ทุกมหาวิทยาลัย มีการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาบัณฑิตให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ผ่านหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ (UBI) ปัจจุบันทั้ง 3 มหาวิทยาลัย พบสตาร์ทอัพทางด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล แต่ยังไม่พบสตาร์ทอัพทางด้านอาหารสุขภาพโดยตรง จะมีสตาร์ทอัพการยืดอายุการเก็บและรักษาคุณค่าทางโภชนาการดอกไม้รับประทานได้โดยใช้เทคนิค พลาสมาเย็นเพียง 1 ราย (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สตาร์ทอัพส่วนใหญ่ในปัจจุบันเน้นทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Khamhaeng, Na Pathum, & Laksitamas, 2018) ที่ศึกษารูปแบบของปัจจัยความสำเร็จในการบริหารการตลาดสมัยใหม่ของผู้ประกอบการใหม่ ผู้ประเทศไทย 4.0 พบว่าที่พบมากที่สุดประกอบธุรกิจในกลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง

1.2 ด้านบุคลากร พบว่า 1) มีโครงการ “อินสปาย” สำหรับอาจารย์ มีการอบรม “เทรนเดอะเทรนเนอร์” รวมถึงทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรมและชุมชนอย่างต่อเนื่อง สามารถเป็นโค้ชได้หรือเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้นักศึกษาที่สนใจเป็นผู้ประกอบการได้ 2) ด้านนักศึกษา ส่วนใหญ่สนใจเข้าร่วมอบรมการเป็นผู้ประกอบการค่อนข้างน้อย อาจด้วยเหตุผลของการมีคาบเรียนจำนวนมาก ว่างไม่ตรงกับที่มหาวิทยาลัยจัดกิจกรรม การอบรมไม่ส่งผลต่อคะแนนการศึกษา และพบว่านักศึกษาที่สนใจเข้าร่วมอบรมกับหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ จะเป็นชั้นปีที่ 3 และ 4 ในขณะที่ชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้ความสนใจไม่มากนักทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความชัดเจนของเป้าหมายในการประกอบอาชีพมีมากกว่า 1.3 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า 1) ด้านหลักสูตรและการเรียนรู้ มีการจัดวิชา “General Education” 3 หน่วยกิต ที่เป็นวิชาบังคับให้กับนักศึกษาทุกคนต้องลงเรียน เช่น พื้นฐานการเป็นผู้ประกอบการ design thinking และการวิเคราะห์ Business Model Canvas (BMC) มีการปรับหลักสูตรเพิ่มวิชาที่เกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการ 1.4 ด้านงบประมาณ ยังไม่มีงบประมาณสนับสนุนมาก หลัก ๆ ได้มาจากธนาคารออมสิน ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (NIA) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saensena, Butsaeng, & Pattanakul (2017) ที่ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจ สตาร์ทอัพ พบว่ามีปัจจัยหลัก ๆ 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านจังหวะเวลา ปัจจัยด้านทีมงาน ปัจจัยด้านแนวความคิดใหม่ ๆ ปัจจัยด้านแผนธุรกิจและปัจจัยด้านเงินทุน 1.5 ด้านสิ่งแวดล้อม ได้จัด ecosystem โดยให้บริษัทที่เป็นสตาร์ทอัพ ใช้พื้นที่ในอาคารเรียนภายในมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาเห็นกระบวนการทำธุรกิจการเป็นผู้ประกอบการจริง และกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจกับนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Onyenego (2018) ที่ศึกษากลยุทธ์ในการประสบความสำเร็จของเจ้าของธุรกิจขนาดเล็กในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าการสร้างเครือข่ายเป็นกลยุทธ์ที่เจ้าของธุรกิจขนาดเล็กใช้เพื่อให้

ประสบความสำเร็จของธุรกิจได้ 1.6 ด้านส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุนอื่น ๆ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น กับ NIA สกว. และเอกชน ธนาคารออมสิน 1.7 ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ แบ่งเป็น 2 ส่วนสำคัญ คือ 1) ปัญหาจุลภาค ปัญหาที่เกิดจากนักศึกษาเอง 2) ปัญหามหภาค มาตรฐานทางด้านอาหารของประเทศ ความแตกต่างของมาตรฐานระดับประเทศไทยและมาตรฐานระดับโลก เทคโนโลยีนวัตกรรมไม่สูงมากพอที่จะเกิดผลกระทบต่อการนำไปใช้ได้จริง สตาร์ทอัพที่เกิดขึ้นใหม่ มีพื้นฐานในทุกมิติน้อยกว่าบริษัทใหญ่ และสอดคล้องกับองค์ประกอบ ตามแนวคิด “ทฤษฎีระบบซับซ้อน” (Complex Systems Theory) ของ Uhl-Bien, Marion & McKelvey (2019) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมองการทำงานขององค์กรเป็นระบบที่มีความซับซ้อนและต้องการการจัดการที่สามารถรับมือกับความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงในแง่มุมต่าง ๆ ขององค์กร เช่น การจัดการองค์กร บุคลากร การเงิน การผลิต และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป มักใช้ในการบริหารองค์กรที่ต้องการการเชื่อมโยงและการทำงานร่วมกันหลายระบบ

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 ผลการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพ พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล สอดคล้องกับองค์ประกอบตาม แนวคิด “ทฤษฎีการสร้างสรรค์โอกาสทางธุรกิจ” (Opportunity Recognition Theory) ของ Shane & Venkataraman (2016) ทฤษฎีนี้เน้นการสังเกตโอกาสทางธุรกิจในตลาดที่ยังไม่ถูกตอบสนองอย่างเต็มที่ ซึ่งในกรณีของอาหารสุขภาพ ต้องมองหาความต้องการที่ยังไม่ถูกเติมเต็มในกลุ่มผู้บริโภค เช่น ความต้องการอาหารที่ดีปราศจากสารเคมี หรือที่เหมาะสมกับการรับประทานในช่วงชีวิตต่างๆ เช่น ผู้สูงอายุหรือคนที่มีโรคประจำตัว โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แบ่งออกเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ 2.1 ด้านพื้นฐานของการมีไอเดียที่แปลกใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการทำ SDS sandbox ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มบ่มเพาะนักศึกษาที่มีไอเดียทางธุรกิจใหม่ ๆ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งบรรจุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2574 2.2 ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ (Success) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีนโยบาย Science business เพื่อการส่งเสริมธุรกิจพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริมการเข้าแข่งขันนวัตกรรมอาหารโดยใช้งานวิจัยเป็นฐาน 2.3 ด้านการจัดหาและการใช้ปัจจัยทรัพยากร (Ecosystem) สนับสนุนการพัฒนาด้าน soft skill การเป็นผู้ประกอบการ และการใช้เครือข่ายความร่วมมือ สอดคล้องกับ “ทฤษฎีการนวัตกรรมแบบเปิด” (Open Innovation) โดย Chesbrough (2020) ซึ่งกล่าวถึงนวัตกรรมมักมาจากการร่วมมือกับภายนอก การทำวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัย การสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้ผลิตภัณฑ์มีคุณค่ามากขึ้น 2.4 ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (Process) ปัจจัยที่ทำให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ประสบความสำเร็จมีการนำงานวิจัยจาก Lab scale ในห้องปฏิบัติการสู่ commercial scale มีนำผลงานไปจดอนุสิทธิบัตร การขอ อย. 2.5 ด้านประเมินประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน (Evaluation) ทำการประเมินและ

ติดตามความก้าวหน้าของผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง 2.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ (Problems and suggestions) ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การใช้ประโยชน์ในส่วนสนับสนุน เช่น co-working space อย่างเต็มประสิทธิภาพ บุคลากรไม่เพียงพอ เป็นต้น

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 3.1 ผลการสร้างและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล แบ่งออกเป็น 7 องค์ประกอบ

1. ทุนมนุษย์ (Man = M) สอดคล้องกับ คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่กับธุรกิจสตาร์ทอัพตามแนวคิดของ Daft (2017) ผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ ควรมีคุณสมบัติ 1) มุ่งมั่นในความสำเร็จ
- 2) ทำงานเชิงรุก 3) จิตสำนึกในความรับผิดชอบ 4) จริยธรรมในการดำเนินงาน 5) เผชิญหน้ากับความเสี่ยง
- 6) เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับ Skawinska & Zalewski (2020) ที่พบว่า ความสำเร็จในการเริ่มต้นธุรกิจ ในสหภาพยุโรปได้รับอิทธิพลจากทุนมนุษย์และสถาบันทางเศรษฐกิจ 2. โอกาสทางธุรกิจ (Opportunity = O) สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงธุรกิจ 3. ดิจิทัลเทคโนโลยี (Digital Technology = D) การใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างและจัดการข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ระบบนิเวศ (Ecosystem = E) ระบบนิเวศทางธุรกิจที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน 5. การปรับระบบ (Reengineering = R) การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการ โครงสร้างเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
6. นวัตกรรมใหม่ (New Innovation = N) เทคโนโลยีใหม่ที่สามารถปรับปรุงผลิตภัณฑ์ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ 7. แบบจำลองธุรกิจ (Business Model = B) โมเดลธุรกิจที่สามารถรองรับและขับเคลื่อนนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อโอกาสได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับ Sevilla-Bernardo, Sanchez-Robles & Herrador-Alcaide (2022) กล่าวว่า ปัจจัยความสำเร็จในธุรกิจสตาร์ทอัพเรียงตามลำดับสำคัญคือแนวคิด ความเป็นผู้นำของ CEO โมเดลธุรกิจ แนวทางการตลาด และทีมผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ความแตกต่างระหว่างพื้นที่ ลักษณะทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของธุรกิจสตาร์ทอัพ

3.2 การรับรองรูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล ซึ่งประกอบไปด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ด้านการใช้ประโยชน์ และด้านจริยธรรม ผลการรับรองรูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า ผลการประเมินความถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริงอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล คือ “MODERN-B Model” ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ สำคัญ องค์ประกอบที่ 1 ทุนมนุษย์ (Man = M)

องค์ประกอบที่ 2 โอกาสทางธุรกิจ (Opportunity = O) องค์ประกอบที่ 3 ดิจิทัลเทคโนโลยี (Digital Technology = D) องค์ประกอบที่ 4 ระบบนิเวศ (Ecosystem = E) องค์ประกอบที่ 5 การปรับระบบ (Reengineering = R) องค์ประกอบที่ 6 นวัตกรรมใหม่ (New Innovation = N) และ องค์ประกอบที่ 7 แบบจำลองธุรกิจ (Business Model = B) การนำองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพลิกโฉมหลักสูตรในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานจริง สามารถนำไปสู่การวางนโยบายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาศูนย์อาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ช่วยยกระดับศักยภาพของนักศึกษาและภาคการศึกษาไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีระดับสากล

สรุป

(1) สภาพการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมณฑล ด้าน 1) องค์กร มีหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ ดูแลงานขับเคลื่อนการสร้างผู้ประกอบการ 2) บุคลากร นักศึกษา ศิษย์เก่า ได้รับการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการจากหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจเป็นหลัก 3) การบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร สร้างไฮไลต์คอมพานี ทำงานแบบ one stop service 4) งบประมาณ มีจำกัด บางส่วนได้รับการสนับสนุนจาก ธนาคาร หรือภาคภายนอก 5) ระบบนิเวศ เน้นจัดอบรมเพิ่มทักษะ 6) ส่วนส่งเสริมหรือสนับสนุน มีศูนย์กลางนวัตกรรมอาหาร จัด co – working space และสนับสนุนองค์ความรู้จากคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ 7) ปัญหาและอุปสรรค มาจากงบประมาณ การจัดการด้านเทคโนโลยี มาตรฐานประเทศ (2) ผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพ เริ่มจาก 1) การมีไอเดียที่แปลกใหม่ 2) การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ 3) การจัดหาและใช้ทรัพยากร การใช้เครือข่าย แหล่งทุน และทรัพยากรอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ 4) กระบวนการปฏิบัติงาน มีการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม 5) มีการประเมินประสิทธิผลในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (3) รูปแบบการพัฒนาศูนย์อาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลาง ปริมณฑล มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 M = Man (ทุนมนุษย์) องค์ประกอบที่ 2 O = Opportunity (โอกาสทางธุรกิจ) องค์ประกอบที่ 3 D = Digital Technology (ดิจิทัลเทคโนโลยี) องค์ประกอบที่ 4 E = Ecosystem (ระบบนิเวศ) องค์ประกอบที่ 5 R = Reengineering (การปรับระบบ) องค์ประกอบที่ 6 N = New Innovation (นวัตกรรมใหม่) องค์ประกอบที่ 7 B = Business Model (แบบจำลองธุรกิจ) และ (4) ข้อจำกัดในการวิจัย เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสตาร์ทอัพด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษาไทยมีน้อยมาก รวมทั้งสตาร์ทอัพที่เกิดจากผู้ประกอบการจริงที่เป็นนักศึกษาใน

สถาบันอุดมศึกษาพื้นที่ภาคกลางปริมาณพลพบเพียง 2 กลุ่มเท่านั้น และเป็นกลุ่มที่เพิ่งเริ่มก่อตั้ง ซึ่งยังต้องมีการติดตามประเมินความสำเร็จในระยะยาวอย่างน้อย 3-5 ปี จึงอาจส่งผลต่อการวิจัยที่ได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านผู้เรียน ได้แนวทางในการพัฒนานักศึกษา นำผลที่ได้ไปใช้ในการเสริมศักยภาพด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่เกี่ยวกับสาร์ทออฟ ทั้งนี้การจัดให้มีพื้นที่เพื่อให้นักศึกษาได้ทดลองประกอบธุรกิจจริง จะสามารถลดความเสี่ยง ที่อาจส่งผลต่อความล้มเหลวในการเริ่มทำสาร์ทออฟของนักศึกษาได้ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ หรือแซนด์บ็อกซ์ที่เหมาะสม

2. ด้านสถาบัน มหาวิทยาลัย ได้สภาพการดำเนินงานของสาร์ทออฟด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษาพื้นที่ภาคกลางปริมาณพล และได้ผลการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานสาร์ทออฟด้านอาหารสุขภาพพื้นที่ภาคกลางปริมาณพล สามารถพัฒนาต่อยอดนำไปประยุกต์ใช้เสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาธุรกิจกับผู้ประกอบการในพื้นที่ได้

3. ด้านนโยบาย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้รูปแบบการพัฒนา สาร์ทออฟด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมาณพล และสามารถนำผลที่ได้ไปกำหนดนโยบายเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสาร์ทออฟด้านอาหารสุขภาพในระดับอุดมศึกษาให้เป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ รูปแบบการพัฒนาสาร์ทออฟด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมาณพล สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ พื้นที่ภาคกลางปริมาณพลได้ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การศึกษา ขยายผลการนำรูปแบบการพัฒนาสาร์ทออฟด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา พื้นที่ภาคกลางปริมาณพลไปใช้จริงในการพัฒนาสาร์ทออฟด้านอาหารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษาภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งมีพันธกิจเดียวกัน แต่บริบทพื้นที่แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกันด้วยหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ หรือแซนด์บ็อกซ์ที่สามารถทดลองการปฏิบัติงานของนักศึกษาก่อนออกไปสู่การเป็นผู้ประกอบการสาร์ทออฟอย่างเต็มรูปแบบ

References

- Asawanan, K. (2017). *Why is your “startup” not as successful as you think? Marketing Oops*.
<https://www.marketingoops.com/news/techupdate/startups/why-startups-fail/>
- Chesbrough, H. (2020). *Open Innovation: The new imperative for creating and profiting from technology*. (2nd ed.). Harvard Business Press.
- Daft, R. (2017). *The leadership experiences*. Cengage Learning.
- Khamhaeng, S., Na Pathum, S., & Laksitamas, P. (2018). A study of the pattern of success factors in modern marketing management of new entrepreneurs to Thailand 4.0. *Thonburi University Academic Journal*, 12(29), 45–55.
- Laorujisawat, P. (2016). *Healthy food*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/235408283_xaharpheu_xsu_khphanph_Healthy_Food
- Maysinsee, S. (2016, March 4). *Suwit emphasized universities should not only teach students don't just learned the creation of passion for research, leading Thailand into the 4.0 era. should be accelerated*. Prachachat Business Online. <https://www.prachachat.net/ict/news-125290>
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2016). *Report summarizing the results of the 10th Education Council Seminar (OEC Forum) on “Education to create new entrepreneurs for startup businesses”*. Office of the Secretariat of the Education Council.
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2018). *Research report on educational management for development entrepreneurs*. Office of Educational Research and Development.
- Onyenego, O. (2018). *Small business owners' strategies for success (Publication No. 10975877)* [Doctoral dissertation, Walden University].
- Provincial Administration Policy Committee and Integrated Provincial Group. (2017). *Announcement of the Provincial Administrative Policy Committee about the establishment of provincial groups and specifying the provinces that are the operational centers of the provincial groups (No.3)*.
<https://www.dataubcc.com/page/id/1559087070723851>.
- Saensena, S., Butsaeng, T., & Pattanakul, K. (2017). *Factors for Success of startup businesses*. Faculty of Science, Khon Kaen University.

- Sevilla-Bernardo, J., Sanchez-Robles, B., & Herrador-Alcaide, T. (2022). *Success factors of startups in research literature within the entrepreneurial ecosystem*. Administrative Sciences. <https://doi.org/10.3390/admsci12030102>
- Shane, S., & Venkataraman, S. (2016). The promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of Management Review*, 25(1), 217–226. <https://doi.org/10.5465/amr.2000.2791611>
- Skawinska, E., & Zalewski, R. (2020). *Success factors of startups in the EU: A comparative study*. Sustainability. <https://doi.org/10.3390/su12198200>
- Uhl-Bien, M., Marion, R., & McKelvey, B. (2019). Complexity leadership theory: Shifting leadership from the industrial age to the knowledge era. *The Leadership Quarterly*, 30(5), 101397. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2019.101397>
- Woraphongdee, N. (2017). *SET Your startup business guide: Knowing startup business*. Stock Exchange of Thailand.